

درس ۱

فساد:

کلمه‌ای دیگر برای سرکوب
و بی‌عدالتی

فساد چیست؟ سه تعریف

... سواستفاده از قدرت تفویض شده برای مقاصد خصوصی.

سازمان شفافیت بین‌الملل

فساد چیست؟

سه تعریف

... نظامی از سواستفاده از قدرت تفویض شده برای اهداف خصوصی، جمعی یا سیاسی - معمولاً شامل روابط درهم تنیده و پیچیده است که بعضی آشکار و برخی نهان هستند. این منافع در نظر گرفته شده می‌توانند به صورت عمودی در درون یک سازمان یا به صورت افقی در میان بخش‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در جامعه محلی یا در سطح کشور وجود داشته باشند.

شاسکا بایرلی

فساد چیست؟

سه تعریف

... ابراز بیرونی نادیده گرفته شدن یک

حق، حقوق، دستمزد، دارو و ...

MKSS آرونا روی، از بنیانگذاران جنبش

چهار بعد کلی فساد

۱. فساد سطح بالا (همچنین فساد سیاسی یا
عظیم هم نامیده می‌شود)

۲. فساد اداری (که به اشتباه فساد خرد نیز
نامیده می‌شود)

چهار بعد کلی فساد

۳. فساد افقی

۴. فساد عمودی

پاسخ‌گویی چیست؟

... این مفهوم که افراد، نهادها و سازمانها (عمومی، خصوصی و جامعه مدنی) برای انجام وظایفشان به نحو احسن، مسئول شناخته میشوند.

پاسخ‌گویی چیست؟

In theory, there are three forms of accountability:

۱. پاسخ‌گویی مورب

۲. پاسخ‌گویی افقی

۳. پاسخ‌گویی عمودی

شفافیت دولت چیست؟

«این انتظار که دولت به عموم مردم و سایر بخش‌های حکومت نشان دهد برنامه‌های خرج بودجه‌اش چیست، چه کارهایی را در این راستا انجام می‌دهد، چه می‌داند؟ و این که مشارکتهای سیاسی و اقداماتی که بر روی رای‌گیری اثر می‌گذارند برای عموم مردم قابل رویت باشد.»

جان کائنی، مدیر اجرایی، خلق دوباره آلبان
و از مدیران کارگروه شفافیت نیویورک.

حق دستیابی به اطلاعات چیست؟

اطلاعات، به ویژه همراه با اقدامات غیرخشونت‌آمیز، می‌تواند منبع قدرتی باشد برای اثرگذاری بر فساد و به دست‌آوردن پاسخ‌گویی.

حق دستیابی به اطلاعات چیست؟

- مطالعه موردی: جنبش حق دستیابی به اطلاعات هند -
«حق دستیابی به اطلاعات حق زندگی کردن است.»
- نگاهی بیندازید به کتابچه راهنما برای وارثنامه جامع
درباره اصطلاحات ضد فساد.

**چه نوعی یا انواعی از فساد در محیط اطراف شما
شایع است؟**

**چه انواعی از فساد در زندگی روزانه مردم شایع
است و به گونه منفی بر زندگی آنها اثر گذاشته یا
حتی به ایشان آسیب می‌زند؟**

**آیا تا به حال هیچ گونه مشخصی از فساد بوده
که تعداد پرشماری از شهروندان را عاصی کند؟
چرا؟**

These children were never taught

Because a civil servant stole the funds needed to run this school.

Corruption. A crime against education

CORRUPTION
Your **NO** counts

www.yournocounts.org

This bridge was never built

Because the construction company disappeared along with the money, leaving local people stranded.

Corruption. A crime against development.

CORRUPTION
Your **NO** counts

www.yournocounts.org

This life was neglected

Because this baby's mother could not pay the bribe for care at the hospital.

Corruption. A crime against health.

This case was dismissed

Because the judge accepted a bribe and set a known criminal free.

Corruption. A crime against justice.

آنچه می‌دانیم ...

۱. فساد و مصونیت

مصونیت یعنی «هیچ پیامد، پاسخ‌گویی، تنبیه یا مجازاتی برای انجام اعمال اشتباه نیست.» (مایته ازوئلا، یکی از بنیان‌گذاران جنبش DHP، مکزیکی)

۲. فساد و اقتدارگرایی

رژیمهای اقتدارگرا، بنا بر طبیعت ذاتی خویش، نمونه مصونیت و عدم پاسخ‌گویی در برابر شهروندان‌شان هستند. در اطراف دنیا، چنین حکومت‌هایی و طرفداران‌شان مخالف یا مانع حکومت قانون و شفافیت می‌شوند.

۲. فساد و اقتدارگرایی

رژیمهای اقتدارگرا به چند نحو مختلف با فساد در ارتباط هستند:

- آنها به گونه‌ای فعالانه در صدد برقراری ارتباط یا نفوذ کردن به بخش‌های غیر دولتی هستند تا بتوانند نظارت و قدرت انحصاری خود را حفظ کنند.

- آنها سازمان‌های اقتصادی تشکیل داده و به غارت منابع ملی دست می‌برند تا بتوانند در قدرت باقی مانده، نظارت خویش را حفظ کرده و خود، خانواده و دیگر وابستگان‌شان را غنی سازند.

۲. فساد و اقتدارگرایی

- فساد یکی از راههایی است که رژیمهای اقتدارگرا از طریق آن میتوانند نیروهای وفادار کسب کرده و آنان را حفظ کنند.
- از طریق فساد، بازیگران عرصه دولتی و غیر دولتی نیز میتوانند در این محمل امتیاز و منافع به دست آورند، منافعی که توسط حاکمان از آن محروم شده بودند.
- همچنین فساد میتواند در تقویت منافع مقرر و برقراری نظام سرکوبگر دولت نقش بازی کند.

فساد:

... بزرگترین مانع برای کاهش فقر است.

(worldbank.org/anticorruption)

... مانعی مداوم برای انجام هر گونه تغییر سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است که برای توسعه مفید خواهد بود. با بررسی کشورهای مختلف می‌بینیم فساد دلیل و در عین حال نتیجه فقر بوده است.

(گزارش کارگاه شفافیت بین‌الملل، ص ۲، ۲۰۰۸)

فساد می‌تواند:

- مانع رسیدن پول حاصل از جمع‌آوری مالیات توسط دولت و منافع به دست‌آمده از منابع طبیعی به شهروندان شود و به جای آن به صاحبان قدرت در دولت، گروه‌ها و سازمان‌های سیاسی برسد.
- صاحبان قدرت را قادر به تصویب و اجرای سیاست‌هایی در خصوص بودجه کند که صرفاً به نفع ایشان است تا این که به صورت کلی و به نفع عموم مردم باشد و در نتیجه باعث به حاشیه راندن مردم می‌شود.

- شهروندان ار از خدمات، بهداشت عمومی و تحصیلی که محق آن هستند، محروم سازد
- باعث کمبود پول و کالا شود (برای مثال دارو و غذا). پول و

Image: ARASA Alliance

۴. فساد و انکار حقوق بشر

- از همه مهتر، وقتی فساد در جامعه فراگیر است، اولیترین حقوق بشر شهروندان نادیده گرفته میشود، حقوقی نظیر امنیت و دسترسی به عدالت.
- بر اساس رویهها و معاهدات سازمان ملل متحد، فساد جلوی دولتها را میگیرد تا به تعهدات حقوق بشری خویش تن دهند.

۴. فساد و انکار حقوق بشر

- سازمان دیده‌بان حقوق بشر به یک ارتباط مستقیم میان فساد و خشونت سیاسی در موقعیتهایی که مقامات دولتی از پول‌های دزدیده شده استفاده می‌کنند تا برای دستیابی بیشتر به مقاصد خویش، خرج خشونت سیاسی و سرکوب مخالفان را بپردازند، اشاره می‌کند.

۴. فساد و انکار حقوق بشر

- فساد همچنین با سرکوب در ارتباط است چون جلوی پاسخ‌گویی دولت را می‌گیرد و در موارد مختلف نیز دیده شده که نیروهای امنیتی برای مقاصد مالی دست به سواستفاده از شهروندان می‌برند.

۴. فساد و انکار حقوق بشر - کامبوج

- کامبوج با یک بحران زمین‌خواری ادامه‌دار دست و پنجه نرم می‌کند. بیش از ۲.۱ میلیون هکتار از زمین‌ها از دست کشاورزان معیشتی خارج شده و به چنگال شرکتهای صنعتی کشاورزی افتاده است.
- از سال ۲۰۰۳ حدود ۴۰۰ هزار نفر بر اثر این زمین‌خواری، تحت تاثیر قرار گرفته‌اند و خشونت دولت نیز علیه قربانیان زمین‌خواری در بیشترین حد خود به سر می‌برد.

۴. فساد و انکار حقوق بشر - کامبوج

- این انتقال گسترده زمین در نتیجه طرح اعطای زمین کامبوج صورت می‌پذیرد که تحت آن دولت زمین‌های خصوصی کشور را به شرکت‌هایی که حاضر به کشت در آن باشند، اجاره می‌دهد. مردمانی که زمین‌شان اشغال شده است به ندرت غرامت درخوری دریافت می‌کنند و بسیاری از آنها غرامتی دریافت نکرده‌اند.

Photo: Cambodian League for the
Promotion and Defense of Human Rights [LICADO](#)

۴. فساد و انکار حقوق بشر - کامبوج

ویدئو را ببینید: روز جهانی حقوق بشر، ۱۹ دسامبر ۲۰۱۲

- از ۸ تا ۱۷ دسامبر، بیش از ۴۲ هزار نفر در سراسر کشور روز جهانی حقوق بشر را گرامی داشتند.
- آنها مراسمی را در سراسر کشور با تاکید بر زمین، کار و حقوق بشر و با شعار اتحاد بخش «ما همه به آزادی و عدالت نیاز داریم» سازماندهی کردند.
- مراسم پایانی در شهر پنومپن (پایتخت) در روز ۱۷ دسامبر انجام یافت. سازماندهندگان و داوطلبان با آهنگی به سبک گنگمستایل در مقابل مجلس ملی رقصیدند که اشاره به ماجراهای زمین و حقوق مرتبط با آن داشت. آنها بیش از ۴۰ هزار امضا فراهم آوردند که خواستار پایان دادن به تخلیه زمینها بود.

۴. فساد و انکار حقوق بشر - کامبوج

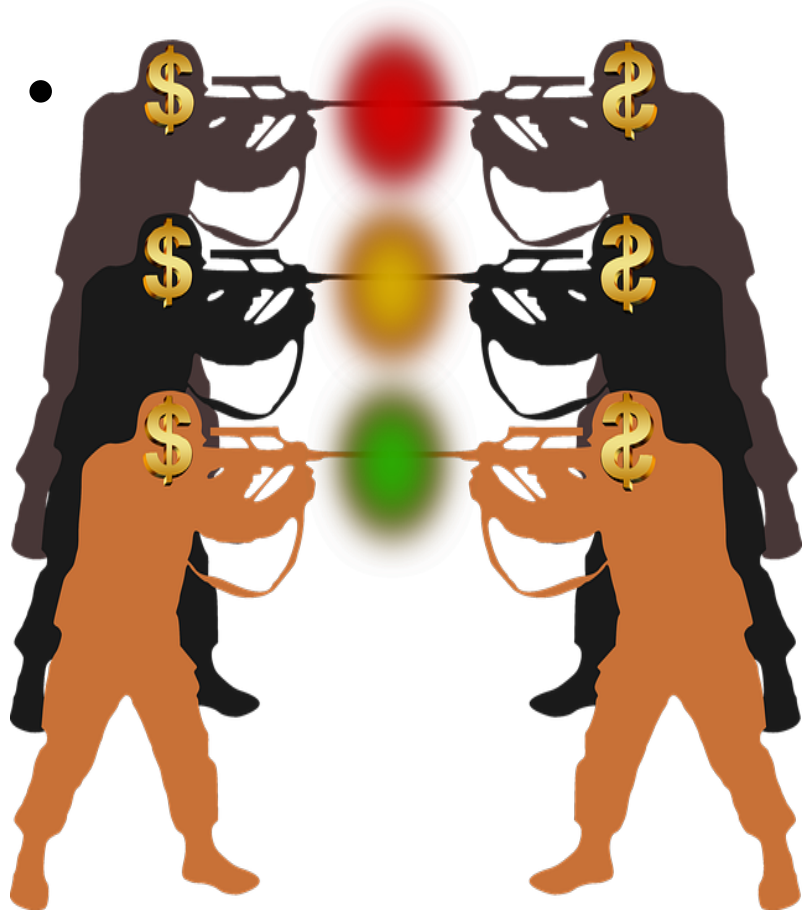
← از کامبوج تا ایران، تا زیمباوه، رژیمهای اقتدارگرا در بخشهای مختلف جهان دست به مصادره زمین، ساختمان و خانههای مردم می‌برند تا درآمد کسب کنند. ایشان همچنین به سرمایه‌های شخصی شهروندان دست‌درازی کرده و آن را در میان نیروهای امنیتی و هواداران خویش پخش می‌کنند تا حمایت و وفاداری به دست آورده و آنان را حفظ کنند.

۵. فساد و درگیری‌های خشونت‌آمیز

- گزارش بانک جهانی توسعه در سال ۲۰۱۱ دریافت در کشورهای که فساد حکومت قانون را تحت کنترل داد و کارآمدی دولت ضعیف است، احتمال بروز جنگ داخلی ۳۰ تا ۴۵ درصد بیشتر از سایر کشورهای در حال توسعه است.
- در فهرست اتحادیه اروپا برای دلایل ریشه‌ای بروز درگیری، وقوع رشوه در نظام اداری، جرایم سازمان‌یافته، و تبانی میان تجار و کارمندان دولت، از اولین شاخصه‌های نگرانی و اخطار است.

۵. فساد و درگیری‌های خشونت‌آمیز

• فساد می‌تواند باعث بروز و فعال‌سازی درگیری‌های خشونت‌آمیز شود چون گروه‌های حاضر در نزاع در کارهای غیرقانونی و غیرمشروع درگیر می‌شوند تا بتوانند تسلیحات، مهمات، مواد و نیروی انسانی به دست آورند.

۵. فساد و درگیری‌های خشونت‌آمیز

- فساد مانع ایجاد صلح می‌شود، چون:

➤ کسانی که قدرت را به دست می‌آورند، در محیط بعد از نزاع و وضعیتی شکننده به سر می‌برند.

➤ به افراد کلیدی درگیر در نزاع اجازه می‌دهد به دولت جدید و نهادهای حکومتی وارد شوند.

برای درس ۲ همراه بمانید

فساد در ایران

- منابع طبیعی و زمامداری
- شاخص زمامداری منابع
- شاخص درک فساد سازمان شفافیت بین‌الملل
- شاخص‌های فراگیر زمامداری بانک جهانی
- شاخص سازمان شفافیت بین‌الملل برای دفاع دولت از اقدامات علیه فساد